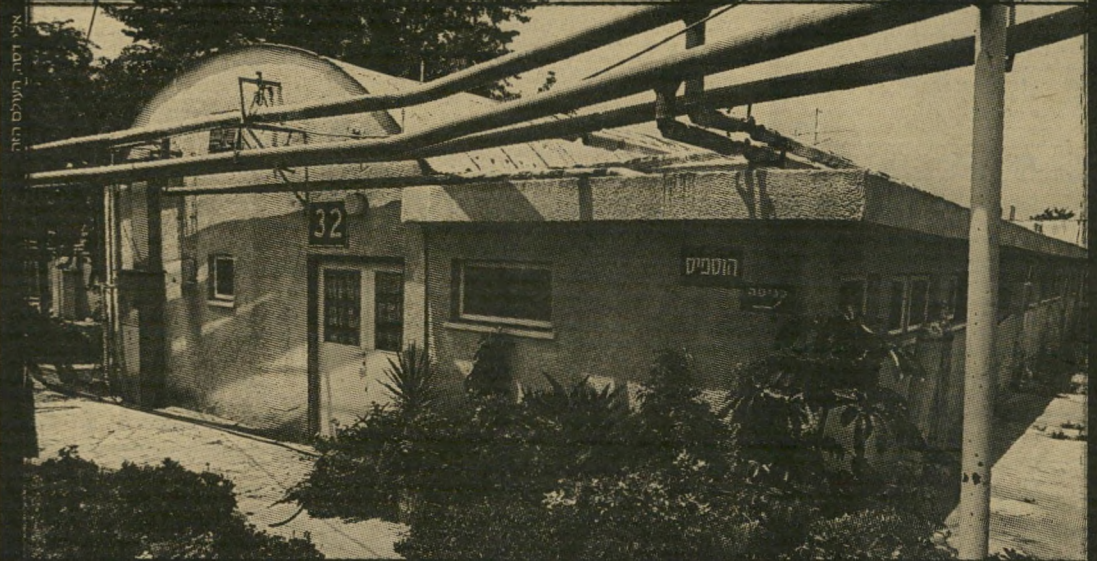

לכאן באים למות

אשה גוססת מכתובה לבעלה את המתכונים האהובים עליו • צעירה ביקשה לצלם אותה לפני שתמות, והמצלמה איחרה בשעתיים. סיפורים מבית המוות בתל-שומר.

שרית רום

חות מפעם לפעם אני מחליטה לצאת לחופי-שה אחס, והיגני מסוגלת. יש משהו בהוסי-פני שטוב לי להימשך אליו יום-יום. אז בתי קופת של משברים אני משוחת עם חברים משוחת ועם הפסיכולוג, שנמצא קבוע במי-קום, ומקבלת סודות חרשים.

למשל, לראות את האנשים שיושבים שם בפנים. אלה בני-המשפחה של חולה שנפ-סרה, הם באו לתרום לנו תמונות. הם באו כדי לבקר. אנו הופכים להיות חלק מהמשפחה, זמן רב אחרי פטירת החולה. ביקור כזה ממלא לי את המצבים לעוד תקופה ארוכה.

בחדר העיסות הסציאלית מתנהלת שיחה עם בני-משפחה העובדת: "אבא התקשר וביקש לזמן אתכם לשיחה. הוא מאוד מבקש שתבאו לחפש. הוא רוצה שתקחו את הילדים ותסעו איתם. אתם מטפלים בו נהדר בבית. אל תרגישו אשמים שאתם עוזבים. אתם מסתחים לקחת חופש, שלא תתמוטטו, תחשבו על הילדים. כל החופש הגדול הם לא עושים כלום. מגיע לכם, מגיע לאבא שלכם שתעשו זאת עבורו. הוא יהיה פה, איתנו, בימים שנסעו. אנו נראג להכל."

רגשות-זאשם בקולם של בני-הזוג מתחל-פים בקלות משוחררים, כאילו והשתחרר אי-זה פקק מעיק מליבם. הם יוצאים מהחדר בדין, לוחצים בזמן את ידיה של העובדת הסציאלית.

כני סוגים של חולים נמצאים בטיפולו של והוספיס. אתם חולים סופניים שלא נותר לכם להיות יותר משבועות מעטים, וחולים בעלי תוחלת של כמה חודשים, הבאים לטיי-פל של 10 ימים כדי "לאזן" את כאביהם מתחפת. חולים אלה חוזרים הביתה.

קצת-חסידיס מבני-ברק מתנדבת להסיע חולים אלה לביתם ולבית-החולים, יש וחבי-ריהם, מאותה תצר חסידית, הגרים באותה עיר, יבשו לבקר את החולה בביתו וינסו לראג לזכרו. הם גם עוזרים להסיע חולים היצאים לחופשות קצרות לבתיהם.

איך איש במחלקה. יש השלמה גדולה, יש מיץ עצב. אבל לצופה מן הצד נראית המחלקה כחומת ומלאת-חיים, ורק בלונג-הגאז הענ-קיים בבנייה, העומדים בסמוך לקיר-עציצים יפצפ, מעדיים על מה שקורה.

בחדר אחד שכב חולה עירי, שכל מבוקשו היה לתיא למחלקה את כלבו. הכלב התקבל בבסדו הראי, ספקה לו כורסה מיוחדת והכלל ללא הנבלה.

האכל שמקבלים החולים אינו אוכל רגיל של בית-החולים. החולים נשאלים על העד-פתיהם סאכל, הצעות משתדל למלא אחר הרצון. כסוחות-הצריים מתנצלת אחת הא-חיות לפני חולה על "האוכל האשכנזי" שהיא נאלצת לאכול הזום...

מדוע צריך לגסס כדי לקבל יחס מופלא שכזה?

ועונה בכיטול: "אני כבר לא אקבל סרטן מסיגריות. מה זה כבר משנה?" בהוספיס מקבלים החיים משמעות אחרת. מעניין כי רבים מאנשי-הצוות מעשנים. אולי במקום שבו מקבלים פרופורציות אחרות על החיים והסכנות.

אחות שנשאלת עליכך עונה כי היא אכן אוהבת את החיים יותר מאנשים שאינם עובי-דים במקום כזה. "תמיד אהבתי את החיים, אבל עכשיו אני מנצלת אותם כפליים. אני גם שמה דגש על דברים אחרים מאשר החברים שלי. יש לי סיפוק גדול, אבל לפעמים יש מיץ תיכסול מצטבר.

לפעמים אני מוצאת את עצמי חולמת בלילה על חולים שנפטרו, מנהלת איתם שר-

הקטנים משחקים במיסרון. האב יושב איתה, והיא מעבירה לו מתכונים. היא מרייקת בפרטי-התיכול הקטנים ביותר. "תזכור שתי-מיד יהיה להם טעם של אמא כפה שיאכלו את האוכל. אני כבר לא אראה את המיטבת, אבל אתה צריך לעשות את הכל כדי שהחיים יימשכו, ושהילדים יעברו את זה בסדר."

חולמים בלילה

בעלה אינו מגיב. הוא מתבונן בה בעי-ניים רחוקות, כאילו הכל חלום. היא מרליקה סיגריה נוספת. כשהיא נש-אלת איך זה שהיא מעשנת, היא מחייכת

כפעם הראשונה אני מרגיש שמתייחסים אלי-כאל אדם, ולא מבקשים רק את כספי, זה מטיל אור מסויים על יחסי הוריס-בנים. לא תמיד מתקיים הפסוק התנכ"י "אל תשליכני לעת צרה".

חלילה מלחשוב כי כל החולים במחלקה הם בלתי-רצויים למישפחתם. יש גם כאלה. את הצוות הרפואי והסיעודי לא מעניינות הסיבות שבבעיין הגיע החולה. לנגד עיניהם עומדת טובתו וטובת מישפחתו, יהיו מניעה אשר יהיו.

צוות רפואי נפלא. קשה להשתחרר מהתי-הייה מדוע צריך להיות חולה במצב גסיה-כדי לזכות ביחס כזה ובמיספר כה רב של אחיות ומתנדבים.

איש מהצוות אינו נח לרגע. "הי, מה קרה לך, למה את נראית כזו מיסכנה?" — פונה אחות אל חולה חיוורת ושמוטת-איברים, היא מסדרת את חולצתה, מלטפת את פניה וקר-ראת לאחת המתנדבות להביא מסרק. כשמי-גיעה המתנדבת לסרק את החולה, מונקת הא-חות וחוזרת כשבדידה חבילה ענקית של שר-קולר, שאותה היא מחלקת בין האנשים. והכל בחיוך, כשמבט טוב ורך בעיניים.

"עכשיו כבר יותר טוב, הרבה יותר נעים," ממשכה האחות לשוחח עם החולה. "מה כבר נעים? מה כבר יכול להיות טוב?" מסגנת החולה מבין שיניה. על כך אין האחות מסוגלת להשיב. היא שותקת, ובחיוך גדול היא ממשיכה ללטף.

חשוב לנו לאפשר לחולים לשוחח לא רק על ענייני-יומיום שוליים. כל הצוות הרפואי וכל המתנדבים מרובכים את החולים לשוחח על מה שמעיק עליהם, על פחדיהם, על המוות. הם מביעים באוזנינו פחדים מפני הרגע שבו ימותו. הם מפחדים מאוד מהמוות, למרות ידיעתם. להשלים עם המוות אף אחד אינו יכול. אף אחד לא רוצה למות.

רבים מהחולים מביעים דאגה לגבי בני-מישפחתם ותיפקודם לאחר מותם. באחד החררים שוכבת אשה צעירה. שלושת ילדיה

בני-הזוג של חולים שנפטרו

תמוז

ביר

אופיר

ניתן היה לקבל. הצוירת בתיה אמולו, המספלת בו בביתו בקסירות מופלאה, לא הייתה מוכנה למסור לו את השמפ-רת.

מישהי אחרתית בהוספיס אמרה, כי דן בך אפוף לוחם במוות, ושזו דרכו שלו להיות קיים.

אבני היתה זמרת קלאסית. עברו הר-בה מאוד שנים. הוא נישא מחדש, וע-דיין אינו יכול לדבר: "אינני יכול." ומנגד, דן בן-אמוץ, שבאומץ רב מחלק את מחלתו עם הציבור, שערך לעצמו מסיבת-פרידה, הכותב בחופש-יות רבה על המחלה. את תגובתו לא

פניתי לכמה אנשים, בני-זוגם של אנשים ידועים שנפטרו ממחלת-הסר-טן. ביקשתי כי יספרו מה עבר עליהם כבני-זוג של אדם חולה.

איש מהם לא היה מסוגל לספר. גם אם עבר זמן רב מאז המאורע, הם אינם מסוגלים.

• עורך-הדין שרגא בירן, בעלה של הפרופ' שושנה בירן, חוקרת-סרטן שנפטרה מסרטן: "אני לא חושב שאני יכול לדבר על זה. אינני מסוגל."

• לידיה אופיר, אלמנתו של השח-קן שייקה אופיר: "קשה לי, קשה לי. זה מורכב. זה קשה. קשה לי להיזכר בזה."

• אוסנת הר, חברתו של הסופר בנימין תמוז, שנפטר לפני שבועיים: "קשה לי לדבר. זה טרי מדי. שנה וחצי התמודדנו עם המחלה. אינני מסוגלת לדבר על כך. עדיין לא."

• צבי אבני, מלחין, אשתו פנינה